

Байсымақ А., 1-курс

**Ғылыми жетекшісі: Аәділова Л. А., тілдік дайындық кафедрасының
оқытушысы**

(ҚР ІІМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы)

ҚАЗАҚ ТІЛІНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ

Әрбір жүрегі елім деп соққан адамның өзінің халқына, тіліне деген ерекше сезімі болатыны сөзсіз. Ұлттық санасы ояу ғана адамның өз елінің шын жанашыры екені белгілі. Хал-

ымыздың халықтығының басты белгісі – тілі болса, оның көркеюі үшін әлі де талай жұмыстар жасалуы қажет.

Қазақ тілінің тағдыры, болашағы Қазақстан Республикасында өмір сүріп жатқан әрбір заматты алаңдатары анық. Тарихтың сан алуан соқпағында «мың өліп, мың тірілген» қазақ халқы қаншама «тар жол тайғақ кешулерді» басынан кешіріп, қиындық көрсе де ешқашан тілінен, дінінен айырылған жоқ. Сонымен қатар өз ана тілін білмейтін бауырларымыз да аз емес. Оны ешкім жоққа шығармайды. Себебі олар көптеген жылдарға созылған Ресейдің ырыстандыру саясатының құрбандары.

Қазақстанда бүгінгі күні 16 миллион халықтың 11 миллионы қазақтар, солардың 3 миллионы қазақ тілін білмейді, немесе нашар біледі. Ал қалған 8 миллионы қазақша біледі және өз ойын ана тілінде жеткізе алады.

Тілдің табиғилығы мен оның даму мәдениеті ертеден бері көтеріліп келе жатқан мәселе, ұлт ұлттық таным мен ұлттық сана сезімнің қалыптасуынан келіп шығатын үрдіс екені белгілі. Қазіргі тілдің даму ширегіне жеткен кезінде, сондай-ақ замани дамуға байланысты тілдераралық қарым-қатынастың тереңдей түскен шағында қазіргі тіл тазалығымен оның мәдениетінің дамуын әлеуметтік лингвистика, психолингвистика сияқты тілдің ғылымның өзгештасқан салаларымен байланыстыра қарап бағамдауымыз қажет.

Тіл – сөйлеу мен ойды жеткізудің құралы болумен қатар, өткен тарихты бүгінгі күнге, ал бүгінгі ой-пікірлерімізді, жетістіктерімізді келешекке жеткізу үрдісінде де өте маңызды міндет атқарып келеді. Халық қай деңгейде тілдің бай қоры мен көркемділігін сақтап сөйлейтін болса, соғұрлым өрелі ойлайды; қай деңгейде ойласа, сол аяда сөйлейді.

Еліміз тәуелсіздігін алғаннан бастап, арада біраз уақыт өтті. Осы уақытта еліміз көптеген жетістікке, биіктерге жете білді. Халықтың әлеуметтік жағдайы көтеріліп, заң, өнер-сәсіп, ғылым, экономика, денсаулық сақтау салалары өз алдына даму үстінде. Қазақ тілін дамытуда әр сала өз үлесін қосуы керек. Тек сонда ғана әр қазақстандық қазақ тілін игеріп, еркін ойын жеткізіп, сөйлесе алатын болады. Өзіміз ана тілінде сөйлемейінше, өзге ешкім де бұл тілді құрметтемейді.

1989 жылғы Тіл туралы Заңның және Конституция негізінде ұлттық білімнің жандануына мүмкіндік туды.

Қазақстанның барлық жоғары және арнаулы орта оқу орындарында қазақ тілінде оқу бөлімдері ашылды. Соңғы жылдары 300-ден астам жалпы орта білім беретін қазақ мектептері ашылып, олардың саны — 3,3 мыңға жетті. Республикада 17 ұлт тілінде жүздеген мектеп бар. 12 тілде газеттер мен журналдар шығып тұрады, 11 және 6 тілде хабар жүргізетін теле-радио қызмет етеді. 1999 жылғы 11 маусымда — Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы жарияланды. 2006 жылдың басында республика бойынша 252.800 ұстаз еңбек етуде.

Қазақстан тәуелсіздік алуымен байланысты халыққа білім беру жүйесінің халаралық байланысы кеңейді. Білімді мамандарды көбейту мақсатында жастарды шетелдердің беделді оқу орындарына жіберу әзекті сипат ала бастады. 1993 жылғы 5 қарашада Президенттің «Болашақ» атты 250 халықаралық стипендиясы белгіленді.

Елбасы айтқандай: «Дағдарыс өтеді де кетеді. Ал, мемлекет тәуелсіздігі, ұлт мұраты, ұрпақ болашағы сияқты құндылықтар мәңгілік қалады». Әр ұлт ғасырлар бойы қалыптасқан эзіне тән тілімен, салт дәстүрімен ерекше. Біз үшін Қазақстан – біздің Отанымыз, ал Отанымыздың тілі – қазақ тілі. Мемлекеттік тіл мәселесіне байланысты Нұрсұлтан Әбішұлы «Мемлекет өз тарапынан тиісті нәрсенің бәрін жасап жатыр, бүгінгі күні қазақ тілінің тиісті мемлекеттік мәртебесі бар. Тиісті заң бар. Ол іс-қағаздарын мемлекеттік тілде жүргізуге мүмкіндік береді. Ол заң кез келген жерде мемлекеттік тілде сөйлеуге, кез келген қағазда мемлекеттік тілде жазуға, қажет жерінде сол тілде жауап алуға жағдай жасайды. Өлі-ақ, қазақ тілі тіршілігіміздің барлық саласында кеңінен қолданылатын болады, тек оны насихаттай білуіміз керек. Ана тілін білмеу қазақ азаматы үшін ұят саналуы тиіс», — деді.

Тіл, дін, діл жалпы ұлттық мүддеге келгенде, бөлініп бұра тартпай, біріккеніміз дұрыс. «Бөлінгенді бөрі жейді, төртеу түгел болса, төбедегінің келетінін» ұмытпауымыз керек.